

Metodika

Židovské spiknutí

Charakteristika námětu

V tomto námětu se seznámíme s obměněnou verzí tradičního antisemitského tématu spiknutí proti většinové společnosti v nových politických souvislostech. V Československu zaznělo obvinění ze židovského spiknutí v souvislosti se Slánského procesem roku 1952 a znovu v souvislosti s reformním procesem roku 1968.

Cíle

- Kognitivní: seznámení se s historickými případy obvinění ze spiknutí. Žáci by měli pochopit, jaké shodné motivy spojovaly tyto případy s marxisticko-leninskou ideologií a odhalit kontinuitu tohoto druhu obvinění s nacistickým antisemitismem. Práce s textovými ukázkami by měla rozvinout literární gramotnost žáků, tedy dovednost porozumět sdělení.
 - Afektivní: vybudovat nedůvěru k podobně znějícím konspiračním teoriím, zvláště pokud jsou zaměřené proti příslušníkům nějakého národa, sociální třídy či náboženství.
-

Komentář

Konspirační teorie jsou dodnes široce rozšířené především pro srozumitelnost a „snadnost“, s níž vysvětlují složité a komplexní události jednoduchým a snadno pochopitelným způsobem. Obraz židovského spiknutí se rozvíjel už od 19. století, představa skrytého „Žida“ stojícího v pozadí velkých společenských změn a ovlivňujícího dějinné události byla často i vizualizována. Podrobnější informace k historickým kořenům a projevům spiknutí viz projekt *Naši nebo cizí?* (http://www.nasinebocizi.cz/wp-content/uploads/2014/02/3-05_Spiknuti.pdf). Teorie spiknutí byla využita například v procesu s Rudolfem Slánským a znovu v roce 1968, kdy určitá část publicistiky (často i pod sovětským vlivem nebo vedená přímo sovětskými autory) „vysvětlovala“ pražské jaro záměrnou ideologickou diverzí Izraele a jeho ideologie. V roce 1968 probíhala antisemitská kampaň i v Polsku, měla ovšem jiné důvody.

Námět do výuky

Otázky jsou zvoleny tak, aby pomohly žákům porozumět textu a pochopit jeho vnitřní rozporuplnost. Učitel by měl v diskuzi upozorňovat na historické nesrovnalosti a neuskutečnitelnost událostí tak, jak jsou popisovány. Využíváme pracovního listu 3 (odkaz: 03-2-zidovske_spiknuti_pracovni_list)

Úkol 1: Plánovaná schůzka se odehrává v době před vznikem státu Izrael, aniž by to autor objasnil. Pro kontext je asi směrodatné, že šlo o éru Marshallova plánu, což ukazuje, že motivem je spíše diskreditovat americkou politiku. Vůdčí roli ve spiknutí přisuzuje USA, ačkoli USA a Izrael (resp. sionistické organizace) si ještě nebyly v roce 1947 ani 1948 nijak blízké. Americký ministr Morgenthau byl také židovského původu, což zesiluje antisemitské zaměření obžaloby. Izraelský premiér Ben Gurion je obviněn ze zbídačení obyvatelstva a potlačování „demokratických práv“ Izraelců i Arabů. Podotkněme, že ne každý Izraelec byl Žid. I po 1. izraelsko-arabské válce v roce 1948 zůstalo v Izraeli cca 160 000 Arabů, kteří měli plná občanská práva. Jako cíl spiknutí podsouvá žaloba svržení Klementa Gottwalda.

Úkol 2: Jevsejev hodnotí pražské jaro negativně, vyhýbá se označení spiklenců za Židy a místo toho je označuje za sionisty. „Sionismus“ je v jeho pojetí označením pro pro-izraelské postoje. Že se v tomto případě jedná o projev antisemitismu, ukazují dvě nepravdivá obvinění. Tvrdí, že Izrael dlouhodobě připravoval pražské jaro a že je nebezpečím pro mír. Čtenářům podsouvá, že ten, kdo je proti Izraeli, patří k „čestným lidem“, a kdo je po Izrael, je „sionista nebo jejich stoupenec“.

Můžeme upozornit na shodu komunistického obrazu „světového imperialismu“ a „sionismu“ s nacistickým obrazem „světového žida“, který býval zobrazován také jako sluha anglického, amerického či francouzského imperialismu nebo jako přísluhovač komunistického SSSR („židobolševismus“).